

Kunst en leven

Verslag centraal schriftelijk eindexamen tehatex havo 2025

Afgelopen schooljaar bogen ruim 3800 examenkandidaten havo zich over het centraal schriftelijk eindexamen tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving (tehatex). Het was het derde afnamejaar met het meerjarige thema 'Kunst en leven'. Wat betreft de stofbeperking stond dit schooljaar voor havo de barok centraal.

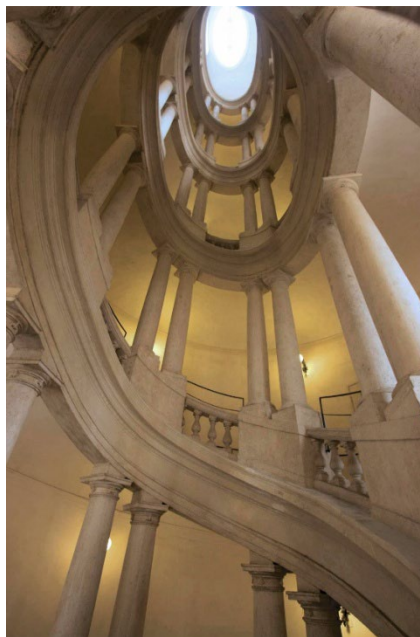
Het examen tehatex havo tijdvak 1 werd bij de landelijke examenbespreking, georganiseerd door de vakvereniging VONKC, geprezen om de variatie in onderwerpen en goede mix van eenvoudige en diepgaande vragen. Docenten en kandidaten vonden het wel jammer dat vooral de ingetogen barok bevraagd werd in plaats van de uitbundige late barok. Die kwam in het tweede tijdvak aan bod, maar dat wisten de docenten na afname van het eerste tijdvak nog niet. Toch waren ook de trappenhuizen van Borromini en Bernini uit het eerste tijdvak bekende voorbeelden van de barok die in menige methode zijn opgenomen.

De opgavenblokken

In het eerste opgavenblok 'Levendige trappenhuizen' over de barok werd ook het dynamische trappenhuis uit een negentiende-eeuws woonhuis van Victor Horta bevraagd. Dit schoolvoorbeeld van art nouveau paste goed bij het thema 'Kunst en leven', waarin naast kennis van de art nouveau kunstbeschouwelijke vragen konden worden gesteld over de toepassing van (giet)ijzer in woonhuizen en over de samenwerking tussen kunstenaars en ambachtslieden. De vragen die kennis van de kunstgeschiedenis toetsten, zoals de kenmerken van de barok en de art nouveau, werden als de meest moeilijke ervaren. Uit de toets- en itemanalyse (TIA) bleek dat vraag 3 en vraag 11 een p-waarde van respectievelijk .27 en .44 hadden en daarmee tot de moeilijke vragen van het examen behoorden.¹

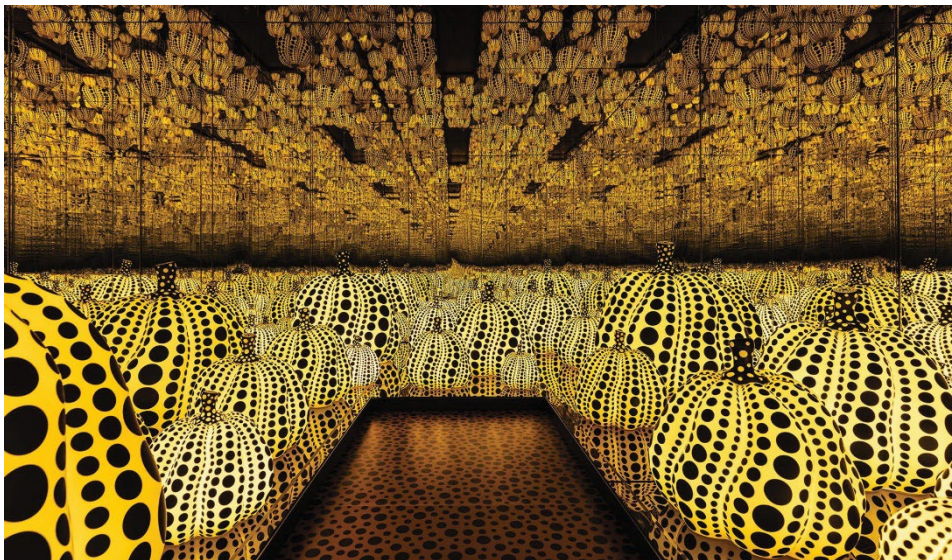
Victor Horta, Huis Tassel, Brussel

Francesco Borromini, trappenhuis in Palazzo Barberini, Rome

Het tweede opgavenblok opende met twee schilderijen, een van Sonia Delaunay en een van haar man Robert Delaunay. De werken van dit kunstenaarsechtpaar hingen in 1914 naast elkaar op de salon van 'onafhankelijke kunstenaars' in Parijs. Het moderne stadsleven en de komst van het elektrisch licht vormden hun inspiratiebronnen. Hun werk leende zich goed voor kunstbeschouwelijke vragen over de verbeelding van het moderne leven in de stad en de positie van de avant-garde kunst daarin. En, meer gericht op het oeuvre van Sonia Delaunay, als vrouw in de kunstwereld: hoe haar werk zich door de jaren heen ontwikkelt van schilderkunst naar textielkunst. Vragen over de voorstelling gingen de kandidaten goed af, zoals vraag 13 (met p-waarde .70). Ingewikkelder werd het bij aspecten van de vormgeving, zoals bij vraag 14 over kleur en compositie. Deze had een p-waarde van .46. Dergelijke vragen zijn moeilijker, maar maken goed onderscheid tussen vaardige en minder vaardige kandidaten.

De uitsmijter van dit examen was het derde en laatste opgavenblok over Yayoi Kusama. Het werk van deze Japanse kunstenaar is ook onder jongeren goed bekend. Haar *Infinity*-werken zijn wereldberoemd en onder andere in collectie van Boijmans van Beuningen.

Yayoi Kusama, *All the Eternal love I have for the Pumpkins*, 2016

Met Kusama werd het thema 'Kunst en leven' benaderd vanuit de invalshoek van kunst, gerelateerd aan persoonlijke identiteit, activisme en commercie. Kandidaten werden uitgedaagd om argumenten aan te dragen voor de bewering van een kritische journalist. Hij vroeg zich af of deze avant-garde kunstenaar die gaat samenwerken met een commercieel bedrijf haar vooruitstrevende werk "niet reduceert tot een decoratief printje"?

2p 28

Uit het citaat kun je afleiden dat Van Huut kritiek heeft op de samenwerking van Kusama met Vuitton.

Geef

- een argument ter onderbouwing van de kritiek van Van Huut dat het hier alleen maar gaat om 'een decoratief printje'.
- een argument waarom Kusama nog steeds te zien is als een vooruitstrevend kunstenaar.

“Uitdagende vragen”, aldus de docenten die deelnamen aan de examenbespreking. Het zijn vragen die een beroep doen op inzicht en kritisch vermogen van kandidaten. Mooi om een opgavenblok mee af te sluiten, maar minder geschikt als afrondende vragen van het totale examen. De laatste vragen kunnen volgens de docenten beter iets minder een beroep doen op het creatieve brein van een inmiddels vermoeide examenkandidaat. Desondanks werd dit derde opgavenblok met een totale p-waarde van .63 door de kandidaten naar verhouding het beste gemaakt.

Wat vonden docenten en leerlingen?

Tijdens de examenbespreking kwam naar voren dat de aanwezige docenten het examen goed op lengte vonden. De uitkomsten van de quickscan – de korte enquête die de docenten invullen bij het aanleveren van hun scores in het computerprogramma Wolf – bevestigden dit beeld: 80,5% van de docenten vond het examen precies goed op lengte.

Docenten vonden dat het examen een mooie mix liet zien van onderwerpen, en van eenvoudige en meer diepgaande vragen. Maar ze constateerden ook dat er naar verhouding (te) weinig schilderkunst in het examen zat, en dat de examenmakers bij de opgaven over de historische periode (barok) gekozen hadden voor de iets minder bekende ingetogen barok. Desondanks liet de enquête zien dat een ruime meerderheid (69,3%) vond dat het examen voldoende tot goed aansloot bij het gegeven onderwijs. In 2024 was dit nog 54,9%. Deze positieve waardering kan voor een gedeelte verklaard worden uit de herkenbaarheid van het uitgangsmateriaal: vergeleken met het examen van 2024 waren dit jaar meer voorbeelden van relatief bekende kunstenaars en architecten opgenomen in het examen.

Bij het LAKS kwamen 1215 klachten binnen over dit examen. Het overgrote deel van de klachten had betrekking op vraag 19. Hier was een onjuiste verwijzing naar afbeelding 12 (in plaats van naar afbeelding 11) de oorzaak van de klacht. Omdat de mogelijkheid bestond dat kandidaten de vraag zouden beantwoorden vanuit het idee dat het werk op de achtergrond van Sonia Delaunay was, werd besloten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Overigens bleek uit de toets- en itemanalyse niet dat er bijzonderheden waren bij deze vraag. Die was goed gemaakt.

De N-term werd door het College voor Toetsen en Examens (CvTE) vastgesteld op 1,2 met een gemiddeld cijfer van 6,3.

Conclusie

Dat 80,5% van de docenten het examen goed op lengte vond, was goed nieuws. Hier is de afgelopen jaren bij de samenstelling van de examens extra aandacht aan besteed en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Ook hebben de examenmakers bij het construeren van examenopgaven gestreefd naar meer herkenbaar uitgangsmateriaal. Afgaand op de uitkomsten van de quickscan mag voorzichtig geconcludeerd worden dat deze inspanning tot resultaat heeft geleid: docenten vonden dit jaar het examen inhoudelijk beter aansluiten bij het gegeven onderwijs dan voorgaande jaren.

Tweede tijdvak

Aan het tweede tijdvak namen 67 kandidaten deel, waarvan 42 herkansers. De quickscan vormde de belangrijkste informatiebron voor hoe docenten het examen beoordeelden. Het tweede tijdvak was volgens de docenten nagenoeg even moeilijk als het eerste tijdvak en het examen was net als het eerste weer goed op lengte. Er kwam wel een melding binnen via de Examenlijn over een onduidelijkheid bij het toekennen van scorepunten bij vraag 10. Om die reden is er een aanvulling op het correctievoorschrift uitgegaan. Er waren verder geen klachten van kandidaten via het LAKS binnengekomen. Het relatief geringe aantal kandidaten maakt een goede vergelijking met het eerste tijdvak lastig. Het tweede tijdvak werd door de docenten bijna net zo positief beoordeeld als het eerste tijdvak. De definitieve N-term voor tijdvak 2 werd 1.2 met een gemiddeld cijfer van 5,8.

¹ De p-waarde of het 'gemiddeld percentage goed' is een maat voor de moeilijkheidsgraad van de toets of opgave, en wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p-waarde boven .85 wijst op een makkelijke vraag en een p-waarde van onder .30 wijst op een moeilijke vraag.

Henriëtte Heezen, toetsdeskundige tehatex havo, Stichting Cito

Reageren? Stuur een mail naar Henriette.Heezen@Cito.nl